

Handlingsplan for Ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak

Miljøseksjonen, Forvaltningsdivisjonen 23. januar 2026

Handlingsplan 2026

Ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak

Årstall

2026

Ansvarlig avdeling:

Miljøseksjonen v/
Forvaltningsdivisjonen

Emneord:

ordningen,
handlingsplan,
seleksjon, opprensning,
bunnberørende redskap,
trål, snurrevad, teiner

Arkivsaksnummer:

26/5851

Dato utgitt:

23.02.2026

Totalt antall sider:

16

Saksansvarlig:

Paul Magnus Oma

Handlingsplan 2026

Innholdsfortegnelse

1. Formål og virkeområde	2
2. Budsjett og administrative forhold	2
3. Prioriteringer for 2026	2
4. Nærmere om prosjektene i 2026	3
4.1. Opprensning av tapte redskaper	3
4.2. Metodeutvikling – opprensning i fjorder med kabler	4
4.3. Kolmule, forvaltningsoppfølging (utvikling utløser)	5
4.4. Forvaltningsoppfølging makrellstørje, mesopelagisk og raudåte	7
4.4.1. Makrellstørje.....	7
4.4.2. Raudåte.....	8
4.4.3. Mesopelagisk fiskeri.....	8
4.5. Rømmingshull og fluktåpninger	9
4.5.1. Rømmingshull i ruser.....	9
4.5.2. Fluktåpninger i fisketeiner.....	10
4.5.3. Fluktåpning/ seleksjon av snøkrabbe under minstemål i teinefiske.....	11
4.5.4. Oppfølging av nye teinefiskerier.....	11
4.6. Fremtidens trålfiskeri	12
4.7. Snurrevad under 11 meter, nedskalert fiskepose/fangstbegrensning	14
4.8. Reke i sør, seleksjon, ny type seleksjonsinnretning	15

1. Formål og virkeområde

Formålet med Ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak er å fremme utvikling i norsk fiskerinæring som kan bidra til ressursvennlig og rasjonell beskatning av fiskeressursene.

Ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak skal så langt det er mulig søke å koordinere sin virksomhet med andre utviklingstiltak og forskning som har relevans for ordningens virkeområde. Prosjekt av ren forskningsmessig karakter faller utenfor ordningen.

I henhold til vedtektene skal støtte over ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak fortrinnsvis gå til tiltak innenfor følgende hovedområder:

- I. Miljørelatert virksomhet, for eksempel opprensning av tapte fiskeredskaper (herunder tapte garn) og beskyttelse av korallrev for å hindre ressursødeleggelse og miljøskadelige virkninger av fisket.
- II. Veiledning og bistand, for blant annet å sikre at reguleringer iverksettes og fiske gjennomføres ut fra hensynet til ressursvennlig og rasjonell beskatning av fiskebestandene.
- III. Utprøving av fiske- og fangstmetoder for regulerings- og kontrollformål, for blant annet å kunne ivareta enkelte næringsrelaterte forvaltningsoppgaver i forhold til utprøving og innføring av ny og mer effektiv teknologi.
- IV. Fiskeforsøk, hvor blant annet formålet kan være å undersøke mulighetene for kommersiell utnyttelse av lite utnyttede arter.

2. Budsjett og administrative forhold

Fiskeridirektoratets hovedinstruks av 22.12.2025, statsbudsjettet for 2026 og tildelingsbrevet til Fiskeridirektoratet for 2026 legger rammene for handlingsplanen. Fiskeriforskningsavgiften trekkes av førstehåndsomsetningen til fiskerne og skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen, til å forebygge marin forsøpling fra fiskerinæringen og rydde tapte fiskeredskap. Prioriteringene i handlingsplan for Ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak dekkes av fiskeriforskningsavgiften (post 22).

3. Prioriteringer for 2026

Prioriteringer innenfor Ordningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak gjøres på bakgrunn av føringer i Fiskeridirektoratets hovedinstruks, NFDs tildelingsbrev og prioriteringer av utviklingstiltak basert på Fiskeritabellen i økosystembasert fiskeriforvaltning. For noen prosjekter er også Bestandstabellen i økosystembasert fiskeriforvaltning sett hen til.

I direktoratets hovedinstruks heter det blant annet i punkt 3.4.1:

«Fiskeridirektoratet skal bidra til at det tas i bruk mer selektive og klima- og miljøvennlige redskaper i fisket. Direktoratet kan utføre forsøk i egen regi med sikte på implementering av nytt regelverk.»

og i punkt 3.4.2:

«...Direktoratet skal arbeide for å forebygge marin forsøpling fra næringene og bidra til gode systemer for opprydding av tapte fiskeredskap mv...».

I tildelingsbrevet for 2026 står det følgende i avsnittet om prioriterte oppgaver innenfor havressursforvaltning:

«...Samarbeidet med Havforskningsinstituttet om økosystembasert fiskeriforvaltning er styrende for prioriteringene i dette arbeidet...».

I tabellen under gis en oversikt over de prosjektene vi vil gjennomføre i 2026. I kapittel 4 vil vi gå nærmere inn på hvert enkelt av disse.

	Handlingsplan 2026	Budsjett	Ansvarlig	Referanse til Fiskeritabellen
	Opprensning tapte redskap			
1	Hav og kyst - opprensning av tapte fiskeredskaper	11 000 000	Gjermund/Kristian	Bidødelighet
2	Metodeutvikling opprensning i fjorder med kabler	500 000	Kristian	Bidødelighet
	Delsum	11 500 000		
	Prosjekt – Fiskeritabellen			
3	Kolmule, forvaltningsoppfølging (utvikling utløser)	550 000	Dagfinn/Hermann	Bidødelighet
4	Forvaltningsoppfølging av makrellstørje, mesopelagisk fiskeri og rødåte	100 000	Gjermund/Hermann	Seleksjon og utkast
5	Rømmingshull og fluktåpninger	600 000	Gjermund/Kristian	Seleksjon, utkast og bidødelighet
6	Fremtidens trålfiskeri	6 000 000	Dagfinn/Hermann	Seleksjon, utkast, bunnpåvirkning og klima
7	Snurrevad u/11 meter, nedskalert fiskepose/fangstbegrensning	400 000	Dagfinn/Hermann	Seleksjon og utkast
9	Reke sør, seleksjon, ny type seleksjonsinnretning	400 000	Dagfinn/Hermann	Seleksjon og utkast
	Delsum	8 050 000		
	Totalt budsjett Handlingsplan 2026	19 550 000		

4. Nærmere om prosjektene i 2026

4.1. Opprensning av tapte redskaper

Opprensning etter tapte fiskeredskaper har en sammenhengende tidsserie på mer enn 40 år. I de 3 siste årene er det satt løpende rekorder i mengden gjenfunnet og opprensket garn. For 2025 er den nye rekorden 1687 garn (46,5 km), samt betydelige mengder av andre fiskeredskaper. Dette til tross for at innsatsen, målt i døgn har vært noe lavere de siste årene. I tillegg viser oversikten av tapsmeldinger at det stadig står mer igjen, som det ikke er kapasitet til å rydde. Dette både dokumenterer og synliggjør, et stort behov for oppfølgende aktivitet.

Garn tar mye fokus og tid på opprensningstoktene, men erfaring har vist at opprensning generelt, også er viktig av hensyn til å fjerne tapte redskaper som representerer en fare for ytterligere fastheking med påfølgende tap. Tapte fiskeredskap representerer en fare for skjult beskatning (spøkelsesfiske) og forøpling av det marine miljøet.

Det har aldri før blitt levert tilbake så mye redskaper som i 2024, hele 50% av garnmengden ble tilbakelevert eier. Andelen tilbakelevert 2025 er litt under 2024 nivået, men holder seg høy med totalt 770 garn og 50 teiner. Dette er god sirkulærøkonomi. Uten at det kan dokumenteres så fremstår det som om denne løsningen også motiverer til å melde fra når fiskeredskaper er tapt. Garn, teiner og tauverk som ikke blir levert tilbake til eier, blir videre avhendet til godkjent avfallsmottak. Trålvaier og stålprodukter generelt blir avhendet til gjenvinning.

Toktets varighet i 2025 var 40 døgn, hvor betydelige deler går med til transitt og seiling langs kysten og mellom fiskefeltene. Arbeidet ble utført på prioriterte fiskefelt og områder langs kysten, nord for 62° N. En god fremdriftsplan er derfor viktig for at opprensningen kan gjøres så effektivt som mulig. Tidsperioden for leie av fartøy, er relativt låst med hensyn på at det er viktig å renske opp etter avsluttet blåkveitefiske og før høststormene vanskeliggjør gjennomføring av opprensning. Dessverre så lar det seg ikke gjøre å tilpasse periode for opprensning med periode for bestandskartlegging av kongekrabbe, når krabbefeltene er stengt. Dette medfører noe dårligere tilkomst og dårligere opprenskingsresultat, men Sjøtjenesten bidrar også til å dekke opprensning på kongekrabbefeltene.

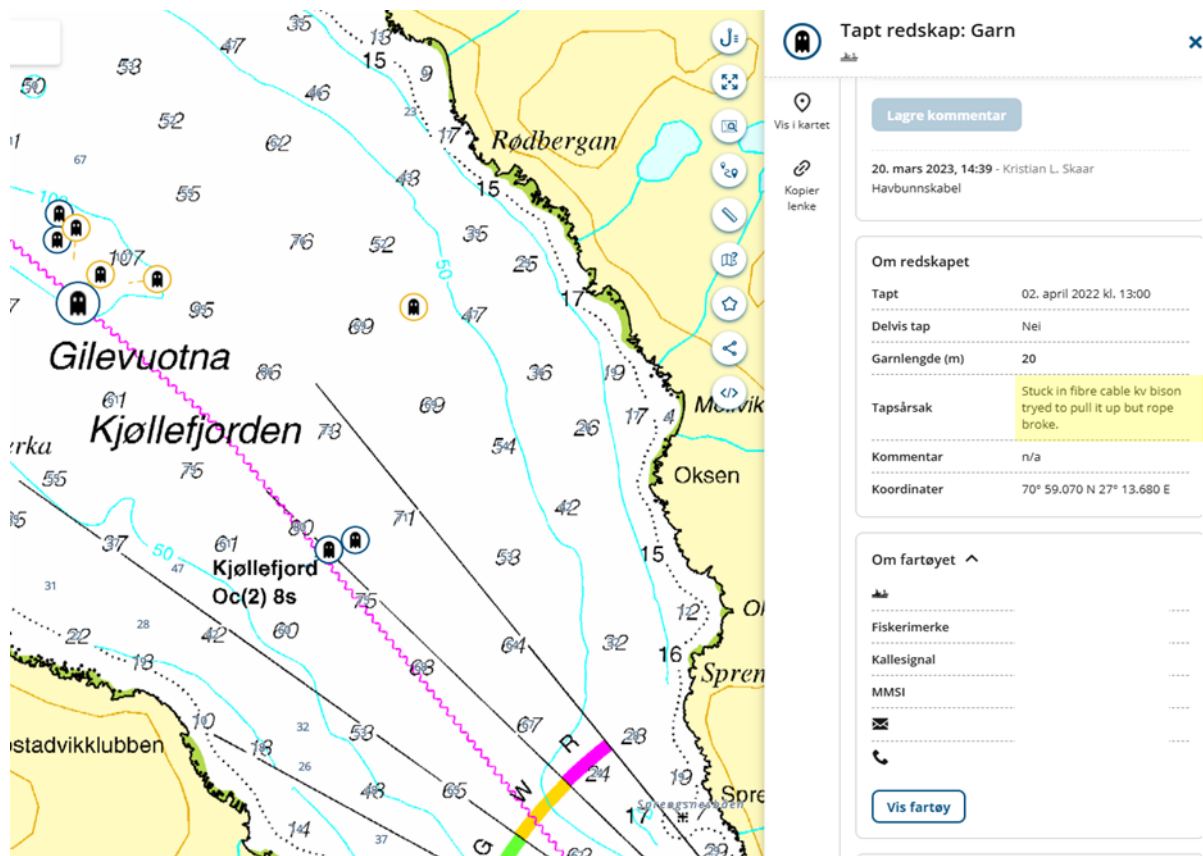
Til å gjennomføre opprenskingsoppdraget vil det bli leid ett fartøy som er rigget på tilsvarende måte som for tråling, slik at fartøyet også er tilpasset og arrangert for sokning samt effektiv om bord taking. Fartøyet vil bli utstyrt med egnet sokneutstyr. Det er viktig at fartøyet er tilstrekkelig stort for å redusere behov for lossing underveis, samt at dette minimaliserer tidsavbrudd for værforhold og kan håndtere alt sokneutstyr godt innenfor HMS hensyn for mannskap og toktpersonell. Opprensningen vil bli gjennomført vekselvis mellom fiskebanker og kystområder, innenfor prioriterte områder med basis i meldinger om tapte fiskeredskaper. For å øke fiskernes mulighet til å følge med hvor det er blitt ryddet og hva som er fjernet, blir resultatene fra hver stasjon presentert i en web basert kartløsning, like etter toktslutt.

Toktkostnader, herunder drivstoffkostnader er generelt økende, men med økt budsjett er målet å redusere noe av etterslepet på tapsmeldingene. Gjenfinning av garn er prioritert, men det vil bli gjort en vurdering av hvorvidt det er mulig å gjennomføre opprensning etter snøkrabbeteiner, innenfor foreliggende budsjett.

Budsjett over ordningen: kr 11.000.000,-

4.2. Metodeutvikling – opprensning i fjorder med kabler

Bakgrunnen for prosjektet er utfordringer knyttet til smale fjorder hvor det ligger strøm- og fiberkabler med usikker posisjon. Kablene er som regel bare lagt på bunn uten nedspyling, og kan bli flyttet på av fiskere som setter fast i kabelen. I tillegg viser oversikten over tapte redskaper at en del fiskeredskaper går tapt i forbindelse med fastheking i slike kabler. Erfaringer fra Fiskeridirektoratets årlige opprensningstokt viser at det er høy risiko å sokne etter redskap som er meldt tapt, på eller i nærheten av, avmerket kabel. Dette på grunn av usikkerhet knyttet til posisjon på kabel, men også fordi det kraftige utstyret som blir benyttet ved opprensning av fiskeredskaper kan føre til skade på kabel ved fastheking. Dette medfører at det blir nesten umulig å sokne etter tapte fiskeredskaper i slike fjorder med tradisjonelle soknemetoder, og tapene hopper seg opp. I tillegg ligger det gjerne både lagrede og kasserte snurrevadttau i de samme fjordene som gjør sokningen ekstra komplisert.

Figur 4.1 Eksempel på meldinger om tapte garn og teiner, på eller i nærheten, av kabel

Prosjektets mål er å utvikle en effektiv metode for å hente opp tapte fiskeredskaper uten å risikere å ødelegge/ sette fast i kabel og snurrevadttau. Fremgangsmåten er å benytte Fiskeridirektoratets fartøy Fjorgyn med ROV pilot som har kjennskap til redskapsopprydding med ROV.

Ved å utvikle en god metode for slik opprydding vil samme fremgangsmåte også kunne anvendes i områder/fjorder med tilsvarende begrensninger som f.eks. kabler, fortøyninger, oppdrettsanlegg, vrak mm. Ved å fjerne redskapene som allerede ligger tapt i disse områdene vil også risikoen for at fiskerne hekter fast i bruk på bunnen reduseres.

Kostnader vil være hovedsakelig leie av ROV med pilot. Pluss diverse innkjøp av tau og blåser, toktgodtgjørelse, samt avfallshåndtering.

Prosjektet vil være et samarbeid mellom Miljøseksjonen og Sjøtjenesten, og planlegges gjennomført i tidsrommet mai/juni 2026 iht. Sjøtjenestens toktplan.

Budsjett over ordningen: kr 500.000,-

4.3. Kolmule, forvaltningsoppfølging (utvikling utløser)

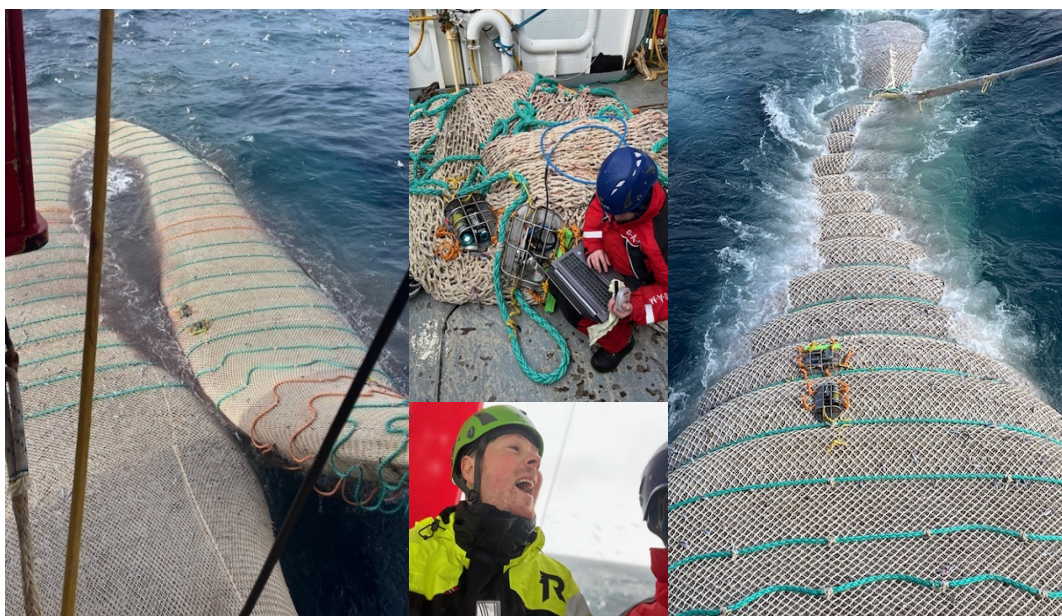
Prosjektet fremmer bærekraft ved å sørge for å redusere skjult beskatning av kolmulebestanden, samtidig som det reduserer miljøpåvirkningen fra tapt fisketid og ressursutnyttelse. Samarbeidet mellom Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og næringen sikrer at både forskning, forvaltning og praktisk erfaring fra fiskerne tas med i utviklingen av mer effektive og bærekraftige fangstmetoder. Ved å utvikle et fangstbegrensningssystem som slipper ut overskuddsfangst på fiskedypet, reduseres risikoen for sprengning av trålposer, noe som reduserer den skjulte beskatningen på målarten som slike sprenginger av fiskeposer medfører. En slik innretning vil bidra til å kunne gi bedre kontroll på fangstoperasjonen i om med at en kan regulere størrelsen på

fangstene for å unngå sprenging av fiskeposer, og for å unngå dumping av overskuddsfangst etter at båten har fått full last.

Prosjektet vil utvikle tekniske innretninger for å redusere faren for sprenging av trålposer i kolmulefisket.

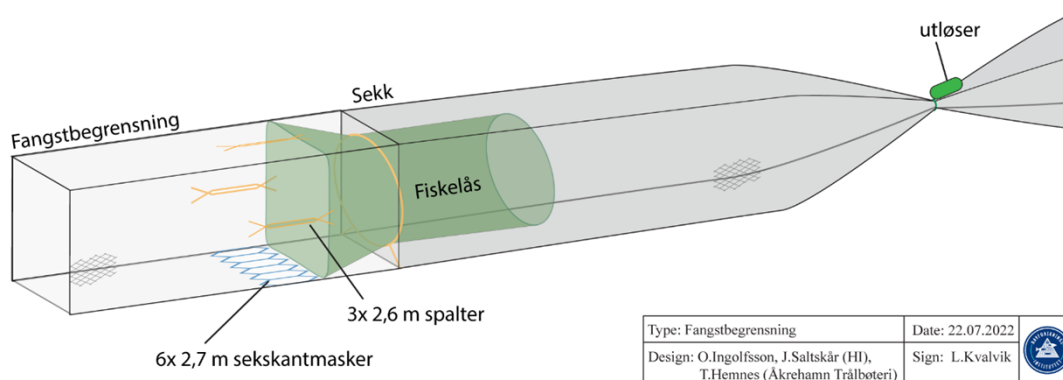
Fisket etter kolmule med norske fartøy foregår i all hovedsak med pelagisk trål og i størst grad i havområdene vest av Irland og videre opp i færøysk sone. Fiskeposen utsettes ofte for stor belastning som følge av store fangster. Den største belastningen inntreffer når posen er full når den kommer opp til havoverflaten. Årsaken til dette er de store trykkendringene som gjør at fisken får luft i svømmeblæren og volumet av fisk i fiskeposen øker og krever mer plass. Er det da for lite plass til å kunne kompensere for volumøkningen, kan fiskeposen sprekke (sprenges). Konsekvensen av dette er tap av fangst og ødelagt fiskepose.

Prosjektet startet opp i 2018 med møter med næringen om problemstillingene i dette fiskeriet. Havforskningsinstituttet har det faglige ansvaret for prosjektet. I 2019 ble det fulgt opp med praktiske fiskeforsøk og logging av trålposer i fiske ved hjelp av sensorer som ble montert på trålen til seks kolmuletrålere. Det første organiserte fiskeforsøket i prosjektet ble gjennomført i mars 2021. Det som ble testet da gav oss et godt bilde av hva vi burde utvikle videre for å imøtekomme ovennevnte problemstillinger. For videre forsøk i 2022 tok vi med oss erfaringene fra 2021, og kom fram til et konsept som ut fra forsøkene kan være en god løsning for videre praktisk uttesting i kommersielt fiske.

Figur 4.2 Test av fangstbegrensningssystem i kolmulefisket vest av Irland

Konseptet er et fangstbegrensningssystem som fungerer slik at overskuddsfangst slippes ut av trålen på fiskedypet gjennom en stor åpning i trålens underpanel. Størrelsen på fangstene reguleres ved å binde over fiskeposen, slik at den tar ønsket mengde fisk. Se konseptskisse under.

Figur 4.3 Konseptskisse

I 2025 ble det gjennomført to tokt på kommersielle fiskerfartøy vest av de britiske øyer. Resultatet fra disse toktene viste blant annet at «sekkeutløseren» som en har benyttet er altfor ustabil i forhold til den innstillingen som var satt for når den skal løses ut i vannsøylen. Utløsermekanismen er trykkbasert, og er laget for å kunne frigi plass i fiskeposen når volumet øker som følge av luft i svømmeblæren på fisken ved oppstigning fra fiskedypet (se skisse foran). I tillegg er den for svak til å tåle de påkjenningene den blir utsatt for under oppstigning fra fiskedypet. Fiskeutslippet synes å fungere som det skal, men er avhengig av at utløsningsmekanismen fungerer tilfredsstillende. Det er bestemt at videre utprøving av fangstbegrensningssystemet er satt på vent inntil ny type utløser er utviklet.

FHF har hatt en utlysning for utvikling av ny utløser, men som ikke ga uttelling på interessenter som ville bidra i prosjektet. Nå planlegges ny utlysning, men da som prosjekt i bedrift. Fiskeridirektoratet må vurdere, dersom det er behov, om hvorvidt en kan gå inn med litt midler som en delfinansiering av dette prosjektet.

Prosjektet finansieres i hovedsak med midler fra Fiskeri og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF) med mulig bidrag fra Fiskeridirektoratet v/Ordnningen for fiskeforsøk og utviklingstiltak.

Budsjettet over Ordningen: kr 550.000,-

4.4. Forvaltningsoppfølging makrellstørje, mesopelagisk og raudåte

Fiskeridirektoratet utfører forvaltningsoppfølging av makrellstørje, mesopelagisk fisk og raudåte. Dette inkluderer overvåking, regulering og beskyttelsestiltak for å sikre bærekraftig forvaltning av disse marine ressursene. Gjennom en omfattende tilnærming jobber Fiskeridirektoratet med å sikre bærekraftige bestander og regulere fangstaktivitet, i økosystembasert tilnærming.

4.4.1. Makrellstørje

Norge har historisk sett fisket mye makrellstørje, men står i dag overfor utfordringer knyttet til fangsteffektivitet og lønnsomhet. Kvaliteten på fisken som fanges gjennom tradisjonell fangst (not), ineffektive avlivningsmetoder og sesongbetont marked har ført til lave råstoffpriser og begrenset deltakelse i fiskeriet. Levendelagring av makrellstørje kan være en mulig løsning på denne utfordrende situasjonen. Levendelagring tillater kontrollert avlivning av fisken og muliggjør dermed tilførsel av størje i markedet i tråd med dagens krav om kvalitet og fiskevelferd.

I 2020 startet et pilotprosjekt på levendelagring av makrellstørje med mål om å teste og utvikle metodikk og danne grunnlag for et fremtidig regelverk på levendelagring i Norge.

Her fikk Norge fremforhandlet en resolusjon i ICCAT (Den internasjonale konvensjonen for bevaring av atlantisk tunfisk). I resolusjonen fremgår det hvilke krav og forpliktelser som gjelder ved gjennomføringen av pilotprosjektet på levendelagring i Norge. Resolusjon 22-07 kan leses i sin helhet her: [2022-07-e.pdf \(iccat.int\)](https://www.iccat.int/Docs/2022-07-e.pdf). Innen 2027 må Norge ha utarbeidet en fullstendig rapport med funnene fra pilotprosjektet. Rapporten skal legges frem for vitenskapskomiteen i ICCAT, med sikte på å etablere et endelig regelverk for levendelagring i norske farvann.

På bakgrunn av dette har utvikling av levendelagring blitt nevnt eksplisitt i vårt tildelingsbrev «*Koordinere pilotprosjekt for levendelagring av makrellstørje i samarbeid med Havforskningsinstituttet og næringen, for å ivareta norske forpliktelser om å følge opp pilotprosjektet og å rapportere til ICCAT på år 4 av prosjektet.*»

I 2023 ble det for første gang gjennomført fangst, overføring til transportmerd, transport til kysten, overføring til stasjonær lagringsmerd og lagring av makrellstørje i Norge. Forsøket var et viktig steg i riktig retning, men det gjenstår fortsatt betydelige utfordringer spesielt med tanke på avlivningsmetodikk for at levendelagring av størje skal kunne oppnå høy kvalitet og fiskevelferdsmessige gevinster.

For 2026 vil arbeidet fortsette videre med planlagt tokt til høsten (august - oktober).

4.4.2. Raudåte

For 2026 forslår Fiskeridirektoratet å videreføre grunntrekkene i reguleringen, med en kvote som i all hovedsak må fiskes utenfor (dypere) 1000 meters dybdekote. I gjeldende regulering er det avsatt et kvantum av totalkvoten på 254 000 tonn, som konsesjonsinnehaverne kan høste kommersielt mellom 1000 meters dybdekote og grunnlinjene. Av nevnte totalkvote er det avsatt 3000 tonn til forsøks- og forskningsformål.

Med basisinndelinger av høstingsområder og kvote til forsøks- og forskningsformål så kan det i tillegg være behov for en oppfølgende aktivitet for å følge dette nært, spesielt med hensyn på høstingsteknologi (tråltipe vs. maskevidde) i relasjon til fangstsammensetning og eventuell innblanding av andre arter. Det er viktig i et forvaltningsperspektiv å følge utviklingen av denne høstingsmetoden tett. I 2025 var det bare en aktiv aktør innen høstning og fangst. Dette tilsier at behovet for oppfølging er lavt på det nåværende tidspunkt.

4.4.3. Mesopelagisk fiskeri

Innsatsen rundt kartleggingen og leting etter mesopelagiske ressurser har de seneste årene vært lav etter en liten topp med noe høyere uttak i Nordsjøen for noen år tilbake, men det er uansett bare et fåtall fartøy med reell interesse for slik aktivitet. For å få tillatelse må det ansueliggjøres en plan for å oppfylle tre hovedkriterier som skal bidra til å fremskaffe kunnskap på viktige områder. Gjennomføringen av fiskeforsøkene har delvis blitt fulgt opp både med tilstedeværelse om bord og ved landing på enkelte turer.

Forvaltningens grunnlag til å sette presise og riktige vilkår i slike tillatelser har vært utfordrende. På den ene siden skal det tas hensyn til aktørens frihet for å drive FoU i et nytt fiskeri og på den andre siden er forvaltningens hensyn til en forsvarlig gjennomføring og rapportering. For at dette skal bli definert på en best mulig måte er viktig at Fiskeridirektoratet deltar etter behov med hensyn til å kunne sette riktige og presise vilkår knyttet til eventuelle rammer for utforming av redskap, innblanding av uønskede arter, prøvetaking etc. Dette fremstår nå som særlig viktig når Nærings- og fiskeridepartementet har åpnet for tillatelser av lengre varighet (inntil 10 år). Det er foreløpig bare gitt en tillatelse av denne varianten, som er tidfestet til 4 år, med mulighet til fornyelse i ytterligere 4 nye år.

4.5. Rømmingshull og fluktåpninger

Det er nå innført krav til rømmingshull og fluktåpninger i en rekke fiskerier for både yrkesfiske og fritidsfiske. For ordens skyld så er det viktig å klargjøre at rømmingshull er en innretning som skal frigjøre fangst og redusere spøkelsesfiske ved tap av redskap, mens fluktåpning er en fast innretning som frigjør individ under en gitt størrelse. Erfaring fra opprydding av tapte fiskeredskaper viser at rømmingshull fungerer og er et effektivt tiltak for å redusere spøkelsesfiske ved tap av teineredskap.

Av pågående endringer så vil det i 2026 bli innført krav til rømmingshull i fisketeiner. Videre vil det bli gjennomført en høringsrunde for innføring av krav til fluktåpninger i sjøkrepssteiner. Forsøk viser at fluktåpninger tilpasset minstemålet på sjøkreps er viktig for å hindre uregistrert uttak fra bestanden.

Av pågående forsøk og utviklingsarbeid som videreføres, så omfatter dette:

- Fluktåpning/ seleksjon i fisketeine, spesielt relatert til fiske etter torsk i Nord-Norge
- Rømmingshull i torskeruse
- Fluktåpning/ seleksjon av snøkrabbe under minstemål i teinefiske

Det er viktig å klargjøre at med hensyn til pågående og nye forsøk relatert til rømmingshull, så legges det til grunn allerede opparbeidet kunnskap om nedbryting/ varighet på selve bomullstråden. Således er forsøkene fokusert på dokumentasjon på problemstilling, plassering av hull og funksjonelle løsninger. Det er viktig at dette blir tilstrekkelig testet og dokumentert effektive, tilpasset den gitte redskapstype og utforming.

For 2026 planlegges følgende aktivitet relatert til oppfølging av pågående forsøk.

4.5.1. Rømmingshull i ruser

Arbeidet med å fremskaffe tilstrekkelig grunnlagsmateriale for å innføre krav til rømmingshull i torskeruse ble startet opp i 2025 med artskartlegging i fangsten. Denne typen ruser selges under benevnelsen torskeruser, men redskapen fanger ulike arter og størrelser, av både fisk og skaldyr som opptrer ved bunnen. Det er ingen krav til maskevidde i ruse, noe som i tillegg gjør redskapen svært lite størrelsesselektiv. Erfaring viser også at den fanger sjøpattedyr som oter og sel.

Så langt har det vært fokusert på innsamling av data knyttet til artsspekter i fangstene samt noe på størrelse. Den enkelte arts plassering eller oppholdssted (kammer) i rusen har også inngått, av hensyn til plassering av rømmingshull. Det er også gjort noen innledende forsøk på rømming av hummer og det er lite som tyder på at vil være behov for mer enn ett rømmingshull. Innledende forsøke tyder heller ikke på at det er behov for å avvike størrelseskravet til rømmingshull i øvrige teiner (15 cm i diameter). Dette vil også i stor grad være i samsvar med maksimal inngangsstørrelse.

Kostandene for dette arbeidet i 2026 er estimert til å utgjøre inntil kr. 80.000,-

- For 2026 vil fortsettelse av feltforsøk fokusere videre på:
- Mer fangstdata med hensyn på maskeseleksjon av svært små individ
- Optimal plassering av rømmingshull
- Observere og kjøre forsøk med hensyn til hvorvidt hullets retning i relasjon maskeretning har betydning (hvordan vil hullet åpne seg, se bilder)
- Kontrollere størrelsesbehov på rømmingshullet
- Kjøre slippeforsøk for å dokumentere effekt

Figur 4.4 Ruser med liten maskevidde og rømmingshull.

Figur 4.5 Ruser med stor maskevidde og rømmingshull.

4.5.2. Fluktåpninger i fisketeiner

Utvikling av en løsning for fluktåpning/seleksjonsløsning som er tilpasset hele kysten med hensyn til ulikheter i minstemål for spesifikke arter, vil være svært utfordrende og er ikke et element i dette prosjektet.

Dette prosjektet er avgrenset og fokusert på seleksjon av torsk under minstemål i Nord Norge. Bruk av fisketeiner for fiske etter torsk, har vist en sterkt stigende trend de siste årene. Lave kostnader som innsatsfaktor og svært god kvalitet er nok blant hovedårsakene. Tidvis høy andel av fangsten under minstemål er en stor utfordring som må løses, da overlevelse ved gjenutsetting ikke er tilfredsstillende god. Kombinasjonen av fiskedyp og halehastighet anses som hovedårsaken til utilstrekkelig overlevelse ved gjenutsetting. Derfor er viktigheten av å finne en løsning for dette som også fremhevet og prioritert i det arbeidet med Økosystembasert forvaltning/ fiskeritabellen. Med basis i at det ikke ble funnet en tilfredsstillende løsning i løpet av 2024, så ble det gjennom foreliggende dokument til reguleringsmøte i juni 2025, lagt et større ansvar på næringen. Gjennom finansiering av FHF prosjekt SEALIGHT, for perioden 2025 – 2027, har næringen tatt et tydelig ansvar for videreutvikling med sikte på redusert bifangst av undermålstorsk.

Basert på innledende forsøk knyttet til adferd i relasjon til lys og type flukt-/seleksjonsløsning, utført i desember 2025, vil det i 2026 bli lagt opp til mer omfattende sammenligningsforsøk under pågående fiske. Disse forsøkene er hovedelementet i FHF prosjekt SEALIGHT, hvor Havforskningsinstituttet er faglig ansvarlig. Fiskeridirektoratet vil i dette arbeidet være ansvarlig for leie en forsøksplattform, i form av egnet fartøy, samt delta på feltforsøk. Det er dette formålet det søkes midler til i denne sammenheng. Disse kostandene er estimert til å maksimalt utgjøre kr.175.000,-.

4.5.3. Fluktåpning/ seleksjon av snøkrabbe under minstemål i teinefiske

Utfordringene med manuell sortering på dekk av fangstfartøyet er redegjort for i tekstunderlag til «Økosystembasert forvaltning», behandlet på reguleringsmøte i juni 2025, kap. 7.3.2. Utfordringene knyttet til dødelighet i denne sammenheng er også årsaken til at dette er løftet frem som et prioritert område i 2026.

Det er flere aktører som arbeider med tematikken, blant annet UiT og HI. Det er imidlertid ikke noe koordinert utviklingsarbeid. Respektive aktørers planer for vintersesongen er lagt, men etter sesongen vil vi ta initiativ for å samle aktørene, med formål å konsolidere kunnskapsstauts med hensyn på hvorvidt det foreligger et samlet godt nok kunnskapsgrunnlag for å benytte bedre seleksjonsløsninger i snøkrabbeteinene. Dersom det ikke foreligger et tilstrekkelig godt materiale, så vil en undersøke muligheten for bedre koordinert fremdrift på arbeidet. Fiskeridirektoratet vil i januar 2026 delta på UiT sitt tokt med «Helmer Hanssen» med hensyn til uttesting av spesifikke fluktåpninger på teinene. I løpet av vinteren vil i tillegg Havforskningsinstituttet også gjennomføre flere forsøk.

Figur 4.6 Flukt/ seleksjon gjennom faste og sirkulære hull

Figur 4.7 Flukt/ seleksjon gjennom gitt maskevidde, men bevegelige.

4.5.4. Oppfølging av nye teinefiskerier

Det er økende interesse for fritidsfiske etter reker med teiner. Dette reiser flere problemstillinger, ettersom det fiskes på en regulert art. Videre kan det oppstå konflikter og brukskollisjoner, da teinene ofte settes på samme bunntyper som det drives trål- og teinefiske etter reker og kreps. Det stilles i dag ikke krav om rømmingshull i teiner brukt til rekefangst, og tap av redskap kan derfor medføre risiko for spøkelsesfiske og marin forøpling. Kunnskapsgrunnlaget om dette fiskeriet er begrenset, både når det gjelder omfang, geografisk utbredelse og eventuell bifangst.

I innværende år legges det derfor opp til feltforsøk og systematisk innhenting av kunnskap om dette fiskeriet. Formålet er å øke forståelsen av både utøvelse og redskapsutforming, herunder muligheten for montering av rømmingshull, slik at eventuelle endringer i regelverket kan baseres på et bedre faglig grunnlag.

Budsjett over Ordningen:

kr 600.000,-

4.6. Fremtidens trålfiskeri

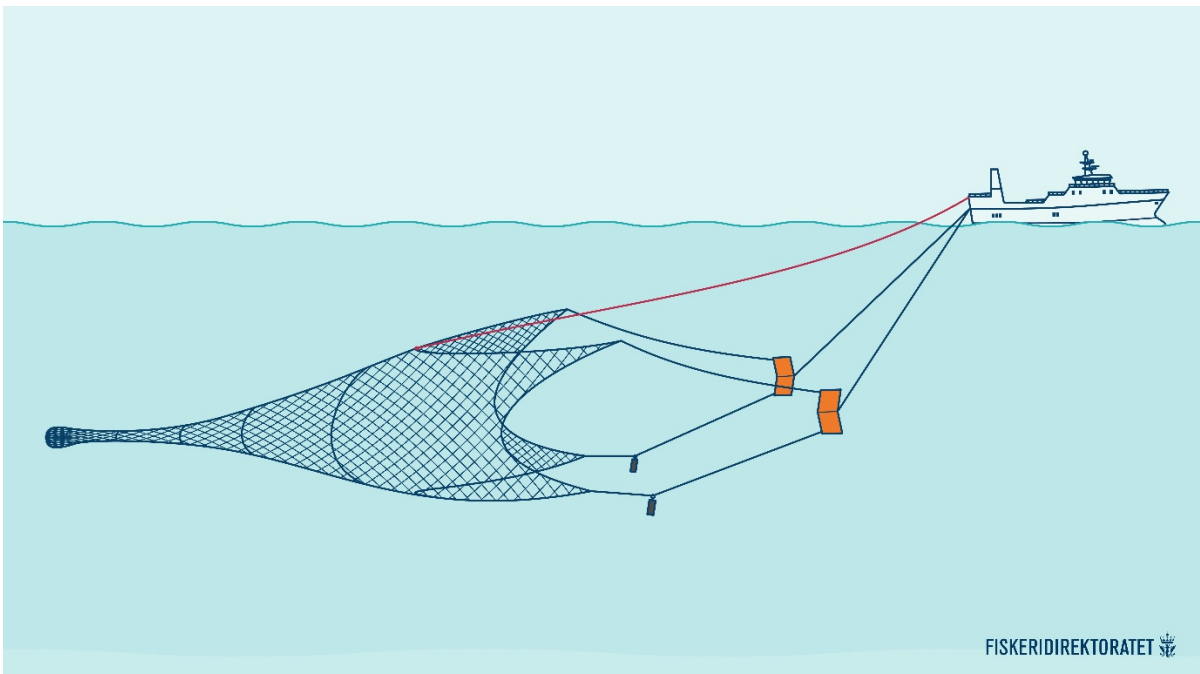
Prosjektet utforsker løsninger som kan redusere bunnpåvirkningen fra trålfiske, samtidig som det opprettholder en effektiv og bærekraftig ressursutnyttelse. Ved å utvikle og teste nye tekniske løsninger, kan trålens miljøfotavtrykk reduseres, noe som er avgjørende for å møte både nasjonale og internasjonale miljøkrav. Prosjektets mål er å bidra til bærekraft ved å minimere skader på havbunnen og økosystemene, samtidig som det sikrer et mer skånsomt fiskeri. Det fremmer samarbeid mellom næring, forskning og forvaltning, hvor aktørene sammen utvikler mer bærekraftige fangstmetoder. Kontrollhensyn ivaretas gjennom økt forståelse av trålens påvirkning, bedre regulering av redskapstyper og tettere oppfølging av hvordan teknologiske løsninger kan brukes for å sikre ansvarlig fiske.

Fisket med trål har over hundre år lang historie i Norge hvor det sannsynligvis begynte med rekefiske i Oslofjorden på slutten av 1800-tallet. Det norske trålfisket til havs vokste sterkt etter krigen. Trålene som ble utviklet har i stor grad beholdt sin form, men materialene som benyttes i trålene i dag er i stor grad laget av plastprodukter, med unntak av tråldører som lages i stål. Bruksområdene for dette redskapet ser ikke ut for å ha endret seg vesentlig, bortsett fra at det ble forbud mot å benytte flytetral etter torsk, hyse og sei fra 1979 som følge av hardt fiskepress på torsk. Trålnæringen har fått et sterkt fokus fra NGOene som en av miljøverstingene med hensynet til fotavtrykk som følge av sin aktivitet, det være seg CO₂-utslipp og trålens påvirkning på havbunnen. Ut fra de tilbakemeldingene vi får fra næringen, er det viktig at vi treffer forvaltningsmessige tiltak som kan forbedre situasjonen for næringen ved i større grad også å kunne benytte trålen i fiske etter torsk og hyse pelagisk når fisken står høyt i sjøen.

Forbudet fra 1979 hadde i sin tid en begrunnelse, og i den anledning er det viktig at vi starter med å diskutere problemstillingen med næringen og at næring, forskning og forvaltning i fellesskap går sammen om å finne best mulige måter å imøtekomme miljøkravene på. I 2022 ble det avholdt to møter mellom næring, forskning og forvaltning med initiativ fra Fiskeridirektoratet for å diskutere hvordan en skulle gå frem for å nå målet om å redusere bunnpåvirkningen fra bunntral. Det var enighet om å opprette et nytt prosjekt, og i april 2023 var det oppstartsmøte for prosjektet. Det er gjennomført tre tokt i perioden medio november til medio desember 2023, det ene toktet i regi Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet hvor en testet ut prototypen av et nytt trålgir (Semisirkel-gir) i kommersielt fiskeri og et tokt i regi av Universitetet i Tromsø om bord på forskningsfartøy hvor en så nærmere på girets bunnkontakt. I 2024 ble giret testet om bord i MS «Hermes» med svært lovende resultater mtp. fangsteffektivitet. Det nye giret virker å gi lovende resultater i forhold til fangsteffektivitet, og vi har god grunn til å tro at det vi bidra positivt til å redusere bunnkontakt.

Figur.8 Bildet viser semisirkelgearet påmontert trål. Bildet til høyre viser semisirkelgiret til venstre i bildet mot rockhoppergiret til høyre. Foto: Jesse Brinkhof, Eduardo Grimaldo, Hermann Pettersen

Figur 4.9 Tegning av flytetrål/pelagisk trål

Videre ser en prosjektet også på bruk av flytetrål i fiske etter torsk og hyse. Bruk av flytetrål kan i perioder av året bidra for å redusere bunnkontakt.

Det som må gjøres under forsøk er å teste ut seleksjon, fangstbegrensningssystem, samt reduksjon og logging av bunnkontakt.

Fiskeridirektoratet fikk ikke leid inn fartøy i 2025 for uttesting av flytetrål i fiske etter torsk og hyse. Utlysningen vakte liten interesse på grunn av at mange var ferdige med kvotene når toktet skulle gjennomføres og den ene som søkte var for kostbar i forhold til budsjettet. Høsten 2025 gav Fiskeridirektoratet tillatelse til trålere med torsk- og seitråltillatelse til å starte et prøvofiske med flytetrål etter torsk og hyse. Dette vil gi oss mer kunnskap om bruk av flytetrål i dette fiskeriet. Forsøksfiske vil vare til utgangen av 2027. Disse forsøkene går på siden av dette prosjektet, men resultatene og erfaringene herfra er svært viktig bidrag til det som skal gjennomføres på innleid fartøy som finansieres over Ordningen.

Videre prøver vi med en ny utlysning i 2026 med økt budsjett for gjennomføring av tokt i andre kvartal, i håp om at vi skal kunne få det til da.

Det skal leies inn et kommersielt fiskefartøy med torsketråltillatelse, rigget for fiske med pelagisk trål m.m. Budsjettet skal dekke fartøyleie, toktutstyr, reise og toktgodtgjørelser.

Budsjett over ordningen: kr 6.000.000,-

4.7. Snurrevad under 11 meter, nedskalert fiskepose/fangstbegrensning

Fortsettelse av prosjekt fra 2025 om utvikling og testing av nedskalert sekk og fangstbegrensning for fartøy under 11 meter (*ref.: handlingsplan 2025, 4.3 «Seleksjon i snurrevad, nedskalert snurrevadsekk for fartøy <11 meter»*). Hensikten med prosjektet er å utvikle en seleksjon-sekk bedre utformet for fartøy under 11 meter for mer effektiv og bærekraftig høsting innen dette flåteleddet, og samtidig danne grunnlag for endringer i gjeldende regelverk.

Et viktig delmål i prosjektet har vært å sikre kontrollert og forsvarlig fangst – også ved høye fangstrater – gjennom utviklingen av nye sekker er det også blitt designet en ny fangstbegrensning. Denne innretningen skal bidra til å redusere risiko for overfylling, kvalitetstap samt forbedre ressursutnyttelsen.

Det er ønskelig å gjennomføre forsøk vinteren 2026, i forbindelse med torskesesongen, for å teste ut den nye fangstbegrensningen under realistiske og utfordrende forhold. Forsøket vil gi avgjørende innsikt i hvorvidt løsningen fungerer etter hensikten og om den kan inngå i fremtidig regulering for kystflåten <11 meter.

- Formål med prosjektet:
- Teste ytelsen til fangstbegrensningssystemet under vintersesongens høye fangstrater.
- Dokumentere effekt på fangstsammensetning, seleksjon, fiskevelferd og håndtering.
- Vurdere brukervennlighet og tilpasning for fartøystyper <11 meter.
- Gi kunnskapsgrunnlag for eventuelle forskriftsendringer i redskapsreguleringen.
- Metode og gjennomføring.

Det planlegges for to tokt. Første forsøket planlegges gjennomført første halvår, med uttesting av fangstbegrensningssystemet i et område med forventet god tilgang på torsk (f.eks. Lofoten/Vesterålen/Troms). Andre forsøk er planlagt gjennomført sommer/høsten hvor uttestingen vil være på seleksjonssekker designet for fartøy under 11 meter.

Budsjett over ordningen: kr 400.000,-

4.8. Reke i sør, seleksjon, ny type seleksjonsinnretning

Reketråling har over tid vært gjenstand for både berettiget og uberettiget kritikk. Debatten har vært preget av sterke meninger og til dels motstridende oppfatninger om ressursgrunnlag, fangstmetoder og miljøpåvirkning. Dette har skapt utfordringer for både næringen og forvaltningen, og har i enkelte tilfeller ført til lavere tillit mellom partene.

Til tross for utfordringene finnes det et betydelig potensial for utvikling, som bedre reflekterer lokale forhold, fartøystørrelser og sesongvariasjon. Reketrålflåten på Sørlandet har selv signalisert vilje til å bidra til et mer bærekraftig og langsiktig fiske – forutsatt at regelverket oppleves som rettferdig og kunnskapsbasert.

Formål:

- Komme næringen i møte for dialog og utvikling/testing for reketråling på Sørlandet – basert på faglig kunnskap, næringskompetanse og praktiske erfaringer.
- Teste ut seleksjonsinnretning i reketrål, med mål om å redusere bifangst og bedre seleksjon på både størrelses- og artsnivå.

Metode og gjennomføring:

Prosjektet planlegges gjennomført i 2026 i samarbeid med rekeflåten, forvaltningsmyndigheter og forskningsmiljøer.

Det planlegges toktaktivitet om bord i et kommersielt fartøy.

Budsjett over ordningen:

kr 400.000,-

FISKERIDIREKTORATET

Telefon: 55 23 80 00

E-post: postmottak@fiskedir.no

Internett: www.fiskeridir.no

Livet i havet - vårt felles ansvar